

EL LLENGUATGE

Hi treballen (PER la causa) (I)

Quan escau o s'intenta de resumir en un esquema senzill els complements del verb que són susceptibles d'ésser representats pels pronoms febles *en* i *hi*, se sol dir que el primer pot representar els que són introduïts per la preposició *de* i el segon els que són introduïts per les preposicions *a*, *en* i *amb*, a les quals s'afegeix algun cop alguna preposició forta. Amb més amplitud, en un recent estudi sobre aquests pronoms aparegut amb el títol «Els pronoms adverbials» al «Butlletí interior dels seminaris de la DEC», d'Omnium Cultural (núms. 172, 173, 174 i 176), de Jaume Macià, s'estableix que normalment (és a dir, deixant de banda casos excepcionals o aparentment excepcionals) els complements introduïts per la preposició *de* es poden substituir pel pronom *en*, i els introduïts per una preposició altra que *de* són susceptibles d'ésser representats pel pronom *hi*. Entre aquestes altres preposicions, doncs, hi ha la preposició *per*, la qual forma amb les altres quatre ja indicades el grup de les cinc preposicions febles existents en català, a les quals, certament, cal atribuir més importància que a les preposicions fortes. Per això creiem que pot ésser interessant d'intentar establir en quins casos un complement introduït per la preposició feble *per* admet d'ésser representat pel pronom *hi*. Si bé són, certament, més reduïts que aquells en què la preposició és *a*, *en* o *amb*, són tanmateix prou nombrosos perquè valgui la pena de no oblidar aquesta preposició en els esquemes a què ens hem referit.

Cal esmentar, en primer lloc, dos casos ja previstos i comentats en diversos tractats: el primer, especialment, és ben conegut: quan la preposició *per* introdueix un complement de lloc, amb verbs de moviment com *passar*, *anar*, *entrar*, *enfilar-se*, etc., és a dir, quan indica allò que serveix de pes. Observem, efectivament, com els complements dels exemples del Fabra d'aquest ús de la preposició *per* es presten fàcilment a la pronominalització: *Van sortir per la porta del darrera* (*Hi van sortir*), *Han entrat per la finestra*, (*Hi han entrat*), *Anaven per la carretera* (*Hi anaven*), *Corrien pels carrers* (*Hi corrien*), *Viatjar per mar*, *per terra* (*Viatjar-hi*), *Han passat pel caní de baix* (*Hi han passat*), etc. Anàlogament, en sentit figurat: *La nova es va escampar per la ciutat* (*La nova s'hi va escampar*).

Albert Jané